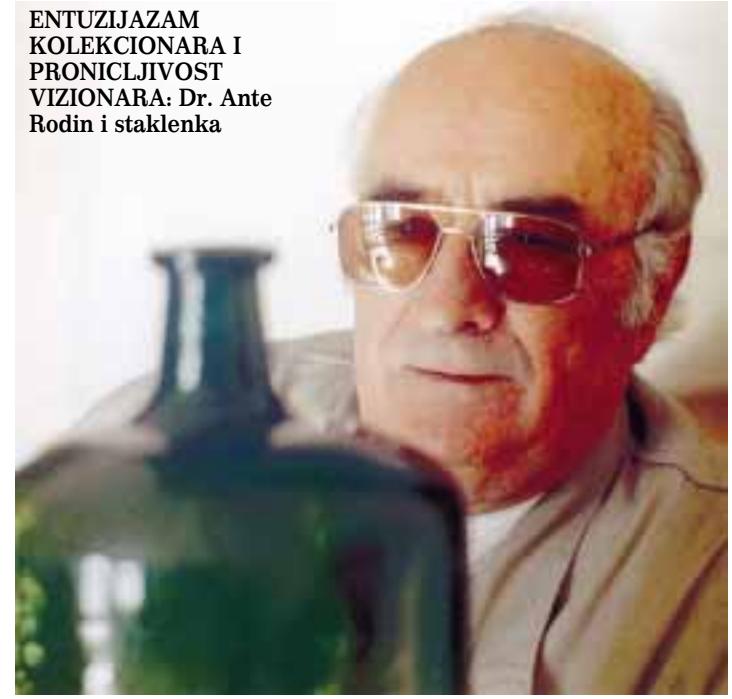

OD SMETLIŠTA DO MUZEJSKE IZLOŽBE: »ZBIRKA STARE AMBALAŽE: DR. ANTE RODIN DONACIJA GRADU ZAGREBU«

STARA AMBALAŽA BUDI NOSTALGIČNO SJEĆANJE NA BOJE, MIRISE I OKUSE DJETINJSTVA

ENTUZIJAZAM
KOLESNIČAROMA I
PRONICLJIVOST
VIZIONARA: Dr. Ante
Rodin i staklenka

VLASTA TOLIĆ

Sjećate li se boce mlijeka koje je u rano jutro ostavljala mlijekarica pred Vašim kućnim pragom? Ta trbušasta staklenka danas u našem sjećanju budi nostalgiju za običima, bojama, mirisima i okusima djetinjstva. A topli kravljii napitak priziva svitanja, okrilje obiteljskog doma, bliskost koja grijije. S vremenom mlijeko se kupovalo u samoposluzivanju, a staklena ambalaža zamjenjivala. Zatim su svježe mlijeko prodavalao u polivinilskim vrećicama, koje je odnesdavno sasvim zamjenjeno kartonski tetrapak.

Zanos entuzijasta i pronicljivost vizionara

Mijene ambalaže rezultati su tehnološkog i industrijskog doseg društva, a njezin nekadašnji dizajn s današnjeg gledišta doima se koliki nespretni su bili. Dojucrašnje limene kutije »Bizjak keksa« s nostalgičnim vedutama hrvatskih gradova, danas čuvaju novi sadržaj, najčešće šećer ili kavu i tako u nedugled.

Malo je ljudi koji su u toj potrošnji robi vidjeli prave druge vrste koje s tržišnog pogleda oslikavaju prostor i vrijeme u kojima su nastali. Jedan od njih je i dr. Ante Rodin koji je sakupio zbirku od 6000 predmeta stare ambalaže, od čega je 2000 njih darovao Muzeju grada Zagreba. Ta će ih pak, ustanova uvrstiti u svoj stalni postav jer su proizvodi povezani sa Zagrebom na način te su izrađeni, oblikovani ili su se pak, prodavani u njemu, te na taj način svjedoče o društvenoj, ekonomskoj i političkoj prošlosti ne samo glavnoga grada, nego i cijele Hrvatske.

Zanosom entuzijasta i pronicljivošću vizionara taj je stravni kolekcionar i znalač video u naoko bespotrebnim predmetima vrijednosti povjesnog značenja, te mu nije bilo ispod časti skupljati ih po smetljištu. Kako to u životu biva, dok je prikupljao zbirku od njega su zazirali ljudi, a danas ga upravo zbor je slave i časte. Ovom donacijom pridružuje se listi besmrtnika koji su svoje kolekcije darovali Muzeju u nasljede.

Od dućana do prvih samoposluživača

Eksponati predstavljeni na izložbi koja je upravo u tijeku pod nazivom »Zbirka stare ambalaže« dr. Ante Rodin donacija gradu Zagrebu potječe od kraja 19. stoljeća do danas. To su kutije, limenke, boce, vrećice i druga ambalaža koju je taj tehnički skupljao od 1971. do sada. Predmeti svjedoče o industrijskoj revoluciji, potrošačkom

stvaru za pranje odjeće.

Tko se još sjeća veselih stihova pjesme s nekadašnjeg TV spota: »Striček Juraj Kiselicu pio, devedeset ljeta doživio. Eto ljudi ponovno se slavlja, Kiselicu pije i puca od zdravila! Jamnička kiselica široko je polje, što je više piješ, osjećaš se bolje!«.

Ovom jedinstvenom donacijom dr. Ante Rodina Muzej grada Zagreba pridružuje se svjetskim muzejima ambalaže koji postoje u Los Angelesu, San

Franciscu, Gloucesteru i Heidelbergu.

Umetničko dizajniranje pakiranja kod nas potaknuto je pojmom atelijera Exat

51, Centra za industrijsko oblikovanje i Novih

tendenacija. Stara ambalaža djedovima, bakama i roditeljima budi nostalgiju za prošlim vremenima, a unucima približava svakodnevni život njihovih predaka koji sve više iščezava. Tko se još sjeća veselih stihova pjesme nekadašnjeg TV spota: »Striček Juraj Kiselicu pio devedeset ljeta doživio. Eto ljudi ponovno se slavlja, Kiselicu pije i puca od zdravila! Jamnička kiselica široko je polje, što je više piješ, osjećaš se bolje!«.

Malo je ljudi koji su u toj potrošnji robi vidjeli prave druge vrste koje s tržišnog pogleda oslikavaju prostor i vrijeme u kojima su nastali. Jedan od njih je i dr. Ante Rodin koji je sakupio zbirku od 6000 predmeta stare ambalaže, od čega je 2000 njih darovao Muzeju grada Zagreba. Ta će ih pak, ustanova uvrstiti u svoj stalni postav jer su proizvodi povezani sa Zagrebom na način te su izrađeni, oblikovani ili su se pak, prodavani u njemu, te na taj način svjedoče o društvenoj, ekonomskoj i političkoj prošlosti ne samo glavnoga grada, nego i cijele Hrvatske.

Zanosom entuzijasta i pronicljivošću vizionara taj je stravni kolekcionar i znalač video u naoko bespotrebnim predmetima vrijednosti povjesnog značenja, te mu nije bilo ispod časti skupljati ih po smetljištu. Kako to u životu biva, dok je prikupljao zbirku od njega su zazirali ljudi, a danas ga upravo zbor je slave i časte. Ovom donacijom pridružuje se listi besmrtnika koji su svoje kolekcije darovali Muzeju u nasljede.

Od dućana do prvih samoposluživača

Eksponati predstavljeni na izložbi koja je upravo u tijeku pod nazivom »Zbirka stare ambalaže« dr. Ante Rodin donacija gradu Zagrebu potječe od kraja 19. stoljeća do danas. To su kutije, limenke, boce, vrećice i druga ambalaža koju je taj tehnički skupljao od 1971. do sada. Predmeti svjedoče o industrijskoj revoluciji, potrošačkom

stvaru za pranje odjeće.

Tko se još sjeća veselih stihova pjesme s nekadašnjeg TV spota: »Striček Juraj Kiselicu pio, devedeset ljeta doživio. Eto ljudi ponovno se slavlja, Kiselicu pije i puca od zdravila! Jamnička kiselica široko je polje, što je više piješ, osjećaš se bolje!«.

Eksponati predstavljeni na izložbi koja je upravo u tijeku pod nazivom »Zbirka stare ambalaže« dr. Ante Rodin donacija gradu Zagrebu potječe od kraja 19. stoljeća do danas. To su kutije, limenke, boce, vrećice i druga ambalaža koju je taj tehnički skupljaо od 1971. do sada. Predmeti svjedoče o industrijskoj revoluciji, potrošačkom

stvaru za pranje odjeće.

Omoti proizvoda potrošne robe redovito se smatraju »smećem«. No, ekološki otpad od lako razgradivih materijala,

IDANAS NEZAOBILAZAN U DOMOVIMA: Reklama za »Vim« iz 1930.

OMILJENI DETERDŽENT DOMAČICA: »Plavi Radion« pere nostalgiom

mentalitetu, dizajnerskim do-metima, te tržišnoj kulturi na ovim prostorima.

Većinu zbirke čine staklene boce za različite alkoholne i bezalkoholne piće, te metalne i kartonske kutije za slatkishe, kozmetiku i lijekove, a tu su i staklene boćice za parfeme. S požutljivih etiketa, citaju se još imena proizvoda: »Nivea« kre-me, parfema »Crna mačka«, keksa »Kestlim« i »Karolina«, marmelade »Grič«, bomboniere »Union«, mineralnih voda »Tempela«, »Radenske«, »Stubičke«, »Zvijezda« ulja, »Divke«, »Kneipp« i »Franck« kave, »Vi-ma« sredstva za čišćenje i poliranje, »Gladis« laštica za pod, »Karboneve« tinte za naliv pera, »Koral« paste za zube i drugi.

Likovni postav potpisuje arhitekt Željko Kovačić, koji je proizvode prenio u doba nastanka, a izložbeni prostor osmislio od dućana do prvih samoposluživača. Punktovi su podijeljeni na ljekarie i parfumerije, te prodavaonice pića i mješovite robe. Izložba pokazu-

je kako je ambalaža oduvijek osnažavala tržišnu komunikaciju između proizvoda i kupaca.

Najznačajniji dio predstavljenje ambalaže seže u vrijeme od početka do sredine stoljeća, kada je uglavnom bila nabavljana u inozemstvu.

Socrealizam smatrao dizajn lukuzom

Kod nas su tada staklene ambalaže proizvodile tvornice »Straža« u Humu na Sutli, metalni »Lim« u Zagrebu, a kartonski zagrebačka »Grafotehna« i »Ivica Lovrić«, te poduzeće »Graficar« u Ludbregu i Belišću. Etikete su se tiskale uglavnom u tvrtki »Rožankovski i drugi« koja je osnovana u Zagrebu 1902. godine.

Kako su se mijenjala politička ustojstva, nova ambalaža nije iznova oblikovana, već su na njoj radi isteđe mijenjana jedino državna i politička obilježja, pa je tako primjerice endehaška šahovnica zamjenjena petokratom. Ovom izložbom također evociramo djela naših pr-

vih industrijskih dizajnera, a to su Pavao Gavrančić i Sergije Glumac, dok su drugi uglavnom ostali nepoznati. Razdoblje neposredno nakon Drugog svjetskog rata obilježeno je kreativnim siromaštvom u oblikovanju ambalaže, što je posljedica socijalističke estetike koja nije dozvoljavala stvaranje dojma luksuza.

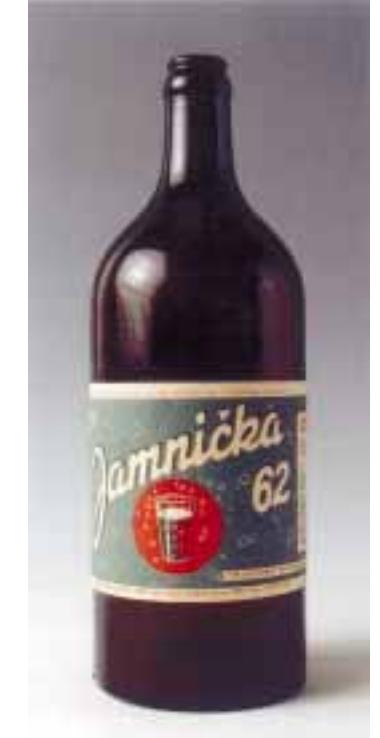
U to vrijeme naša ambalaža zaostaje po materijalu i dizajnu za onom gospodarski razvijenih zemalja zapadne Europe, što je često bilo kočnina uspiješnijeg poslovanja. Zato je hvalevrijedna inicijativa Centra za napredak trgovine i ambalaže u Ljubljani, koji je 1957. pokrenuo nagradu Jugoslavenski oskar za ambalažu.

Prva dizajnerska imena

Napredak u domaćem likovnom oblikovanju ambalaže potaknut je pojmom atelijera Exat 51, Centra za industrijsko oblikovanje, Novih tendencija i drugih, a prva imena poslijeratnog grafičkog dizajna kod nas jesu Milan Vulpe, Ivan Picelj i Mihajlo Arsovski.

Šezdesetih godina u Hrvatskoj počinje brzi razvoj tehnologije pakiranja proizvoda i dizajniranja ambalaže, a prijašnji ducani mješovite robe sve više uступaju mjesto samoposluživanju. Velike tvrtke »Podravka«, »Slijeme«, »Kraš«, »Chromos«, »Pliva« i mnoge druge zapošljavaju dizajnere i brinu se o likovnom oblikovanju propagandnih poruka i ovitaka proizvoda. Njihova ambalaža bila je značajki dizajnirana, te opremljena etiketama vrlo visoke estetske razine.

Predmeti predstavljeni na ovoj izložbi iako sukupljeni u jednu grupu, ne mogu se smatrati arheologijom svakodnevnice. Stara ambalaža djedova i roditeljima budi nostalgiju za prošlim vremenu, a unucima približava sva-kodnevninu života. Isto tako donacija je poticaj da se i kod nas osnuje takav specijalizirani muzej, te nastavi s prikupljanjem ambalaže, jer mnogi predmeti koji nam danas služe, a čije ovitke bacamo, u budućnosti će imati muzejski vrijednost. Nakon razgledavanja ove izložbe promatrač se, ulazeći u suvremene supermarketke, ne može oteti dojmu kako su njegove police i hale buduće vitrine i muzeji ambalaže, a ovitci proizvoda muzejski primjerici.

STRČEK JURAJ PONOVNO SE SLAVLJA: Kiselicu pije i puca od zdravljiva.

DANAS ČUVA IGLE I KONCE: Nekadašnja kutija šampona za kosu »Neva«.

BIBLIOTERAPIJA ILI KAKO SE IZLIJEĆITI ČITAJUĆI?

REMARQUE I HEMINGWAY LIJEĆE PTSP

SANDRA-VIKTORIJA ANTÍC

Koliko vam je puta u životu prijatelj ili znaku rekao da mu je neka knjiga pomogla da uvidi ili razriješi određenu situaciju, problem ili da mu je čak promijenila život, i vi ste ju odmah poželjeli pročitati jer ste imali sličan problem? Tada ste posudili ili možda čak i kupili tu knjigu i ona vam je zaista pomogla da prevladate određene teškoće. Tu vrstu samopomoći vrlo često primjenjujemo tijekom života, a ona se stručno naziva biblioterapija ili liječenje knjigom.

Biblioterapija ili terapija knjigom je planirana i unaprijed pripremljena uporaba književnoga vremena, a prije svega, knjige, a ne psihoterapije, a najprije kladiju se bajke – Andersenove, Grimmove, Ivane Brlić-Mažuranić... Literarne tekstove primjenjujemo u prevenciji lakših psihičkih poremećaja ili kao dodatnu metodu u liječenju psihičkih poremećaja. Biblioterapija je najučinkovitija u prevenciji stresa i kao pomoć u svakodnevnim stresnim situacijama. Ukratko rečeno, biblioterapija je kreativan pristup rješavanju svakodne-

vnih problema pomoću čitanja», kaže mr. Ljiljana Sabljak, voditeljica Gradske knjižnice u Zagrebu i do-predsjednica Hrvatskoga čitateljinskog društva te dobitnica nagrade Međunarodne čitateljice udruge za inovativni pristup promicanju i poticanju čitanja.

Učinkovite bajke i životopisi

Psihologija čitanja objašnjava da kada odlazimo u svijet knjige, mi zapravo tražimo svijet koji je vrlo blizak našemu osjećajnom svijetu. Čitanje je jedan savršen intiman trenutak i knjiga je toliko intiman i bitan predmet u tome osjećajnom smislu da čitanje i knjigu ne može nista nadoknaditi.

Prvi korak u biblioterapiji je poistovjećivanje čitatelja s likovima iz knjige; sljedeći korak je projekcija, pri čemu čitatelj sebe i svoje osjećaje projicira u lik s kojim se poistovjećuje. Zatim slijedi katarz, kada čitatelj doživljava emocijonalni rasterećenost i olakšanje, a zadnji korak je spoznaja, uvid u vlastiti problem.

Osnovno pravilo biblioterapije je dati »pravu knjigu u pravo vrijeme pravom čitatelju«. »U posljednjih de-

CITANJEM DO OZDRAVLJENJA: Biblioterapija je kreativan pristup rješavanju svakodnevnih problema pomoću čitanja

Prava knjiga u pravo vrijeme pravom čitatelju – osnovno je pravilo liječenja knjigom. »Bajka o vratima« Danijela Dragoevića je idealna biblioterapijska knjiga. Čitatelji srednje dobi najviše se »liječe« čitajući Eca, Calvina i Prousta. Lijek za ratni stres su Remarqueovi romani – »Na zapadu ništa novo«, »Tri ratna druga« i »Slavoluk pobjede«,

a od Hemingwaya preporučuju se »Zbogom oružju« i »Slavoluk pobjede«, a od Hemingwaya preporučuje se »Zbogom oružju«, »Komu zvono zvoni«, »Snježevi Kiliandžara« i »Sunce se ponovno radilo«. Kod ljudi koji imaju problem s alkoholom pomaže knjiga Jacka Londona »Kralj alkohola«.

U Hrvatskoj, na žalost, ne postoje ni jedan biblioterapijski centar u kojem bi pomoći mogli potražiti svi zainteresirani. Do sada je ostvareno samo nekoliko projekata, od kojih su najvažniji rad s velikim skupinama izbjeglica i prognanika iz Hrvatske, BiH i Kosova te rad sa školskom djecom na slobodnoj knjizi. Knjiga Agathe Christie je najbolje liječenje? Među umirovljenicima, kod kojih biblioterapija pokazuje izvrsne rezultate